

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه امام صادق

دانشکده معارف اسلامی و حقوق

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد معارف اسلامی و حقوق
گرایش حقوق خصوصی

تعارض منافع در حقوق شرکتها و راهکارهای پیشنهادی بر اساس نظریه استیمان در فقه و حقوق ایران

نگارش

محمد امامی

استاد راهنما

دکتر محسن اسماعیلی

استاد مشاور

دکتر سعید سیاه‌بیدی کرمانشاهی

دی ماه ۱۴۰۲

دی ماه ۱۴۰۲

اصالت و مالکیت پایان نامه

این جانب محمد امامی دانش آموخته کارشناسی ارشد رشته / گرایش معارف اسلامی و حقوق خصوصی دانشکده معارف اسلامی و حقوق پدیدآور پایان نامه با عنوان **تعارض منافع در حقوق شرکتها و راهکارهای پیشنهادی بر اساس نظریه استیمان در فقه و حقوق ایران** با راهنمایی دکتر محسن اسماعیلی گواهی و تعهد می کنم که بر پایه قوانین و مقررات، از جمله «دستورالعمل نحوه بررسی تخلفات پژوهشی» و همچنین «مصادیق تخلفات پژوهشی» مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (۲۵ اسفند ۱۳۹۳):

- این پایان نامه / رساله دستاورد پژوهش این جانب و محتوای آن از درستی و اصالت برخوردار است؛
- حقوق معنوی همه کسانی را که در به دست آمدن نتایج اصلی پایان نامه / رساله تأثیر گذار بوده اند، رعایت کرده ام و هنگام کاربرد دستاورد پژوهش های دیگران در آن، با دقت و به درستی به آنها استناد کرده ام؛
- این پایان نامه / رساله و محتوای آن را تاکنون این جانب یا کس دیگری برای دریافت هیچ گونه مدرک یا امتیازی در هیچ جا ارائه نکرده ایم؛
- همه حقوق مادی این پایان نامه / رساله از آن دانشگاه امام صادق (علیه السلام) است و آثار برگرفته از آن با وابستگی سازمانی دانشگاه امام صادق (علیه السلام) منتشر خواهد شد؛
- در همه آثار برگرفته از این پایان نامه / رساله، نام استاد(ان) راهنما و اگر استاد راهنمای نخست تشخیص دهد، نام استاد(ان) مشاور و نشانی رایانامه سازمانی آنان را می آورم؛
- در همه گام های انجام این پایان نامه / رساله، هر گاه به اطلاعات شخصی افراد یا اطلاعات سازمان ها دسترسی داشته یا آنها را به کار برده ام، رازداری و اخلاق پژوهش را رعایت کرده ام.

امضاء

تاریخ

حقوق: دانشگاه امام صادق (علیه السلام)، ۱۴۰۲

این گزارش و همه حقوق مادی و محصولات آن (مقاله ها، کتاب ها، پروانه های اختراع، برنامه های رایانه ای، نرم افزارها، تجهیزات ساخته شده و مانند آنها) بر پایه «قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان» مصوب سال ۱۳۴۸ و اصلاحیه های بعدی آن و همچنین آیین نامه های اجرایی این قانون» از آن دانشگاه امام صادق (علیه السلام) است و هر گونه استفاده از همه یا پاره ای از آن شامل نقل قول، تکثیر، انتشار، کاربرد نتایج، تکمیل و مانند آنها به صورت چاپی، الکترونیکی یا وسایل دیگر، تنها با اجازه نوشتاری دانشگاه امام صادق (علیه السلام) شدنی است. نقل قول محدود در انتشارات علمی مانند کتاب و مقاله یا پایان نامه ها و رساله های دیگر با نوشتن اطلاعات کامل کتاب شناختی، نیازی به مجوز دانشگاه امام صادق (علیه السلام) ندارد.

دانشگاه امام صادق

باسمه تعالی

تعهدنامه منشور اخلاق پژوهش

با یاری از خداوند سبحان و اعتقاد به این که عالم محضر خداوند است و همواره ناظر به اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ اسلامی و انسانی اینجانب محمد امامی دانشجوی دانشکده معارف اسلامی و حقوق گرایش حقوق خصوصی دانشگاه امام صادق (علیه السلام) متعهد می گردم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مدنظر قرار داده و از آن تخطی نکنم:

- ۱- اصل حقیقت جوئی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت،
- ۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق،
- ۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش،
- ۴- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش،
- ۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار،
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهادهای مرتبط با تحقیق،
- ۷- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت های دینی و اجتماعی در انجام تحقیقات و رعایت جانب نقد علمی و خودداری از هرگونه حرمت شکنی،
- ۸- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد،
- ۹- اصل برائت: التزام به برائت جوئی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلاینند.

نام و نام خانوادگی :

تاریخ و امضاء

دانشگاه امام صادق

باسمه تعالی

تعهدنامه پارسا

اینجناب محمد امامی دانش‌آموخته مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد در رشته معارف اسلامی و حقوق گرایش حقوق خصوصی که در تاریخ از پایان‌نامه خود تحت عنوان **تعارض منافع در حقوق شرکت‌ها و راهکارهای پیشنهادی بر اساس نظریه استیمان در فقه و حقوق ایران** با کسب نمره / درجه دفاع نموده‌ام، متعهد می‌شوم:

۱- این پایان‌نامه / رساله حاصل پژوهش انجام شده توسط اینجناب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از مقاله، کتاب، پایان‌نامه و غیره) استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوط ذکر و درج کرده‌ام.

۲- این پایان‌نامه / رساله قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم‌سطح، پایین‌تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- اگر این پارسا از دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) مورد حمایت قرار گرفته باشد، از هیچ منبع دیگری اعتبار مالی دریافت نکرده است.

۴- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده از هر گونه بهره‌برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع، تولید نرم‌افزار و از این دست موارد از این پایان‌نامه / رساله را به صورت کامل و یا فصل‌ها و یا بخش‌هایی از آن داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) مجوزهای مربوط را اخذ نمایم.

۵- در مقاله‌های استخراجی از پایان‌نامه / رساله نگارش یافته اینجناب، وابستگی و ایمیل دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) در آن ذکر شده و یا می‌شود.

۶- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می‌پذیرم و دانشگاه مجاز است با اینجناب مطابق ضوابط و مقررات ابلاغی «دستورالعمل نحوه بررسی تخلفات پژوهشی» و مصادیق تخلفات پژوهشی به شماره ۲/۲۴۵۶۰۲ و مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۲۵ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، و هم‌چنین اجرای «آیین‌نامه ثبت و اشاعه پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآورندگان در آنها» به شماره ۱۹۵۹۲۹/۱۹۵۹۲۹/۱۳۹۵/۹/۶ ابلاغی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، و «قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی» مصوب مجلس شورای اسلامی به تاریخ ۱۳۹۶/۰۶/۱۴ شماره ۱۰۱/۴۹۱۸۵ و ابلاغیه رئیس جمهور در نامه شماره ۷۳۹۰۲ مورخ ۱۳۹۶/۰۶/۱۹ به وزارت علوم و بهداشت، و دستورالعمل سلامت و اخلاق پژوهش دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) مصوب جلسه ۳۵۷ شورای دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) مورخ ۱۳۹۶/۹/۵ رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی‌ام هیچ گونه ادعائی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء:

اگر این مختصر را ارزشی است؛

آن ارزش تقدیم به:

قطب عالم امکان، حضرت امام زمان (عج)

آیت رب ودود و ناجی ملک وجود

آنکه جهانی در انتظار عدالت و لطف اوست

تقدیر و تشکر:

بر خود واجب می‌دانم که از اساتید محترمی که در نگارش این پایان‌نامه بنده را همراهی و یاری نمودند تشکر نمایم:

از استاد فرزانه و فرهیخته‌ام جناب آقای دکتر محسن اسماعیلی که راهنمایی این پایان‌نامه را بر عهده گرفته و به خاطر پشتیبانی علمی و نظرات سودمند ایشان در مراحل مختلف قدردانی می‌نمایم؛

از استاد بزرگوارم آقای دکتر سعید سیاه‌بیدی کرمانشاهی که استاد مشاور این پایان‌نامه بودند و ارشادات مهمی در تدوین آن ارائه نمودند سپاسگزاری می‌نمایم.

چکیده:

در سالیان گذشته وابستگی اقتصاد کشور به نفت و در نقطه مقابل کم‌رنگ بودن سرمایه‌گذاری در بخش‌های مولد از جمله شرکت‌های تجاری، نقطه ضعف بزرگ اقتصاد ما بوده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد، علت اصلی اقبال پایین مردم به سرمایه‌گذاری در شرکت‌های تجاری به عنوان یکی از بازوان اصلی اقتصاد کشور، بی‌ثباتی در جذب، نگهداشت و رشد سرمایه، ریسک بالای سرمایه‌گذاری و البته به عنوان مادر همه این مشکلات فسادهای مالی و مدیریتی گسترده مدیران در این زمینه است.

مهم‌ترین ریشه وقوع فساد، تعارض منافع است و آن در جایی بروز می‌کند که یک شخص مسئول تصمیم‌گیری در امری باشد که اثر آن دامن‌گیر دیگران می‌شود؛ فارغ از دسته‌بندی‌های ارائه‌شده، در شرکت‌های تجاری تعارض منافع میان مدیران و سهامداران، کارکنان و سهامداران، سهامداران اقلیت و اکثریت و بطور کلی میان گروه‌های ذی‌نفع رخ می‌دهد.

در حقوق ایران جهت مدیریت تعارض منافع راهکارهای پراکنده‌ای چون منع دریافت وام، منع معامله با شرکت، منع رقابت با شرکت، لزوم آگاهی برخی تصمیمات و بازرسی و حسابداری پیش‌بینی شده که خلل اساسی این چاره‌اندیشی عدم تکیه بر یک نظام مبنای مشخص است.

در پژوهش حاضر ضمن ارائه تعاریف از ارکان نظریه استیمنان و بررسی اشکالات وارد بر نظریات ارائه‌شده در خصوص روابط ارکان شرکت‌های تجاری و با این مقدمه که شرکت‌های تجاری و مدنی دو نهاد متمایز، غیرقابل مقایسه و البته متبوع قواعد عام فقه و حقوق مدنی و استیمنان می‌باشند، عنوان خواهد شد، در شرکت‌های تجاری سهامداران در یک قرارداد امانی با ابراز اعتماد به شخصیت حقوقی شرکت او را امین خود قرار می‌دهند و شرکت ارکان اداره خود را امین خود بر می‌گزینند. در پایان با جاری ساختن قواعد حاکم بر استیمنان و فقه در روابط امانی شرکت، از جمله عدم ضمان تا زمان رعایت غبطه، آثار تعدی و تفریط، شفافیت، استفاده از شروط تشدید مسئولیت و اخذ تضمین راهکارهایی در خصوص مدیریت موقعیت‌های دارای تعارض منافع ارائه می‌گردد.

کلیدواژه‌ها: تعارض منافع، شرکت، حقوق شرکت‌ها، استیمنان، امین

فهرست مطالب

مقدمه	۱۵
بیان مسأله، اهمیت و هدف پژوهش	۱۵
سوابق پژوهش	۱۷
سؤالات تحقیق	۱۸
فرضیه‌های تحقیق	۱۸
روش انجام پژوهش	۱۸
فصل اول: پیشینه، مفهوم و اقسام تعارض منافع	۲۱
مبحث اول: پیشینه و تاریخچه تعارض منافع	۲۱
گفتار اول: تعارض منافع در طول تاریخ	۲۱
گفتار دوم: پیشینه تعارض منافع در فقه امامیه	۲۲
گفتار سوم: پیشینه تعارض منافع در حقوق ایران	۲۳
مبحث دوم: مفهوم‌شناسی تعارض منافع	۲۶
گفتار اول: تعریف تعارض منافع	۲۶
گفتار دوم: تعارض منافع در حقوق خصوصی و مصادیق آن	۲۸
گفتار سوم: جایگاه تعارض منافع در فقه امامیه	۲۹
مبحث سوم: دسته بندی تعارض منافع در حقوق شرکت‌ها براساس ذی‌نفعان	۳۰

- گفتار اول: تعارض منافع برون گروهی در حقوق شرکت ها ۳۰
- گفتار دوم: تعارض منافع درون گروهی در حقوق شرکت ها ۳۲
- مبحث چهارم: دسته‌بندی تعارض منافع در حقوق شرکت ها براساس حقیقی یا حقوقی بودن اشخاص ۳۳
- گفتار اول: تعارض منافع شخص محور ۳۳
- گفتار دوم: تعارض منافع سازمان محور ۳۴
- فصل دوم: تعارض منافع در شرکت‌های تجاری در ایران ۳۶
- مبحث اول: حل تعارض منافع میان سهامداران و مدیران ۳۶
- گفتار اول: منع دریافت وام توسط مدیران ۳۷
- گفتار دوم: منع انجام معامله با شرکت ۳۷
- گفتار سوم: منع رقابت با شرکت ۳۸
- گفتار چهارم: امکان تعیین مقررات انگیزشی ۳۸
- گفتار پنجم: وجود مقررات تنبیهی برای مدیران ۳۹
- گفتار ششم: شفافیت ۳۹
- مبحث دوم: حل تعارض منافع میان سایر گروه‌های ذی نفع ۴۰
- گفتار اول: عدم امکان تحدید اختیارات مدیران ۴۱
- گفتار دوم: لزوم آگاهی برخی تصمیمات ۴۱
- گفتار سوم: مدیریت سرمایه و سود شرکت ها ۴۱
- گفتار چهارم: بازرسی و حسابداری ۴۲
- مبحث سوم: حل تعارض منافع درون گروهی ۴۳

- گفتار اول: سهولت نقل و انتقال سهام ۴۳
- گفتار دوم: داشتن حق تصمیم‌گیری توسط اقلیت ۴۳
- گفتار سوم: مقرر نمودن حد نصاب‌های بیشتر برای تصمیمات با اهمیت ۴۴
- فصل سوم: تعارض منافع در شرکت‌های تجاری بر اساس نظریه استیمان ۴۶
- مبحث اول: مقایسه شرکت‌های تجاری و مدنی ۴۶
- مبحث دوم: جایگاه حقوقی شریکان در شرکت‌های تجاری بر مبنای نظریه استیمان ۵۰
- مبحث سوم: جایگاه حقوقی مدیران و کارکنان در شرکت‌های تجاری بر مبنای نظریه استیمان ۵۲
- گفتار اول: نظریه و کالت ۵۲
- گفتار دوم: نظریه نمایندگی قانونی مدیران شرکت ۵۴
- گفتار سوم: نظریه مدیران به عنوان کارگران شرکت ۵۵
- گفتار چهارم: نظریه رکن بودن مدیران ۵۶
- گفتار پنجم: نظریه مدیران به عنوان امین شرکت (نظر مختار) ۵۷
- مبحث چهارم: جایگاه حقوقی بازرسان در شرکت‌های تجاری بر مبنای نظریه استیمان ۵۷
- گفتار اول: نظریه و کالت ۵۷
- گفتار دوم: نظریه مأمور بودن بازرسان ۵۸
- گفتار سوم: نظریه رکن بودن بازرسان ۵۸
- گفتار چهارم: نظریه بازرسان به عنوان امین شرکت ۵۹
- مبحث پنجم: تبیین جایگاه تعارض منافع با استفاده از نظریه استیمان ۶۰
- گفتار اول: تعاریف ۶۰

گفتار دوم: تبیین روابط در حقوق شرکت‌ها بر مبنای استیمان	۶۸
گفتار سوم: حل تعارض منافع با استفاده از نظریه استیمان	۷۲
نتیجه‌گیری	۱۰۲
سخن پایانی و پیشنهادات	۱۰۴
فهرست منابع	۱۱۱
منابع فارسی	۱۱۱
منابع عربی	۱۱۵
منابع انگلیسی	۱۱۷

مقدمه

ایستادگی

مقدمه

بیان مسأله، اهمیت و هدف پژوهش

کشور ما ده‌ها سال است که اقتصاد خود را با نفت و صادرات آن مدیریت می‌کند و این امر می‌تواند ضعف بزرگی برای اقتصاد ما محسوب گردد. سرمایه‌گذاری در بخش‌های مولد اقتصادی از جمله شرکت‌های تجاری این حوزه به رشد کشور کمک می‌کند و رونق اقتصادی را بهبود می‌بخشد و یگانه‌ترین طریق‌هایی از وابستگی به نفت است. نگاهی سطحی به اصول قانون اساسی و البته واقعیات کشور، مبین این امر است که دولت به تنهایی قادر به انجام تمام سرمایه‌گذاری‌ها و مدیریت تمام طرح‌های اقتصادی نیست و بی‌شک باید عرصه را برای فعالیت بهینه بخش خصوصی فراهم کند. این در حالیست که بخش خصوصی در صورتی‌پا به این عرصه خواهد گذاشت که انگیزه لازم توسط دولت برای آن‌ها ایجاد شده باشد.

نرخ سرمایه‌گذاری مردم در شرکت‌های تجاری به عنوان یکی از بازوان اصلی اقتصاد هر کشور به راندمان و ریسک سرمایه‌گذاری بستگی دارد. وضعیت نامساعد بازدهی سرمایه‌گذاری در کشور ما یکی از اساسی‌ترین مشکلات کشور بوده که تاکنون علی‌رغم تلاش‌های صورت گرفته، مسئولین امر در این خصوص در مجموع آنچنان موفق نبوده‌اند؛ زیرا علت اصلی پایین بودن سرمایه‌گذاری در ایران بی‌ثباتی در جذب، نگهداشت و رشد سرمایه و ریسک بالای

سرمایه‌گذاری در شرکت‌هاست که منشأ همگی در ضعف قوانین تجاری نهفته است. آنچه تصور مردم در این خصوص را شکل می‌دهد، استفاده سوء ذی‌نفعان از شخصیت حقوقی و قوانین شرکت‌ها تجاری به عنوان راه فراری از مسئولیت و پرده‌ای بر فسادهای مالی و مدیریتی خویش است. مواجهه سهامداران مال باخته با مدیرانی نالایقی که سرمایه شرکت را بر باد داده‌اند، از پرتکرارترین صحنه‌های چند دهه اخیر بازار تجاری ایران بوده است.

در همین راستا لازمه پیشگیری و مبارزه با این فساد، شناخت منشأهای ایجاد آن است. در این میان شناخت و مدیریت تعارض منافع به عنوان مهم‌ترین ریشه وقوع فساد اهمیت بسیار بالایی دارد. تعارض منافع در جایی بروز می‌کند که یک شخص مسئول تصمیم‌گیری در امری باشد که اثر آن دامن‌گیر دیگران می‌شود. از جمله مهم‌ترین مواضع تعارض منافع، تعارضات صورت‌گرفته میان منافع افراد در شرکت‌های تجاری است که احیای اعتماد عمومی و در نتیجه رشد سرمایه‌گذاری، نتیجه مدیریت صحیح چنین موقعیت‌هایی خواهد بود.

علاوه بر این واقعیت آن است که دغدغه همیشگی مردمان هر کشوری عدالت اجتماعی است. مدیریت تعارضات منافع در شرکت‌های تجاری به عنوان یکی از شریان‌های اصلی اقتصاد جامعه و البته نقش آفرینی حاکمیت، می‌تواند موجب توسعه عدالت در جامعه گردد. ضمن اینکه این امر تأثیر به‌سزایی در رشد شاخص احساس عدالت به عنوان یکی از شاخص‌های اصلی رفاه اجتماعی خواهد داشت.

گرچه منکر تلاش‌های صورت‌گرفته در این خصوص نیستیم اما بنظر می‌رسد راهکارهای پراکنده ارائه‌شده در حقوق تجارت ایران جهت مدیریت تعارضات منافع در شرکت‌های تجاری بعضاً دارای اشکالات مبنایی و اجرایی جدی است و دچار یک خلل بزرگ، یعنی عدم تکیه بر یک نظام مبنایی مشخص جهت مقرر کردن گذاری در این خصوص است. دلیل این ضعف این است که قانونگذار نتوانسته است مقرر کردن گذاری در این خصوص را مستند به یک نهاد حقوقی معین و مبنای فقهی مشخص نماید. از طرف دیگر شواهدی وجود دارد که نشان می‌دهد تعارضات منافع به عنوان یک موقعیت مشخص حقوقی در فقه امامیه شناسایی شده است و این امر تنها یک بحث اخلاقی نبوده و می‌تواند دارای آثار حقوقی باشد.

با این توضیحات مدعای اولیه این پژوهش این است که بازشناسی تئوری استیمن در جهت باز نمودن این گره و برقراری ارتباط میان مبانی فقهی و حقوقی در این زمینه راهگشاست. کوتاه سخن اینکه تعارض منافع در حقوق خصوصی در روابط مبتنی بر امانت‌داری محقق می‌گردد. بدین معنی که در این رابطه باید یک شخص به دیگری ابراز اعتماد کند تا شخص مورد نظر یعنی امین کاری برای وی انجام دهد. رابطه امانی در هر جایی که عناصر آن یافت شود از جمله مواضع مختلف شرکت‌های تجاری (رابط مدیران و شرکت، سهامداران و شرکت، طلبکاران و شرکت و ...) محقق می‌گردد. بازبینی و تدقیق احکام خاص در خصوص امین در مسیر رسیدن به هدف این پژوهش راهگشاست.

این نگاه آثار مهمی در مدیریت موقعیت‌های دارای تعارض منافع خواهد داشت و منجر به ارائه راهکارهایی در این خصوص خواهد شد. در این پژوهش بر آنیم علاوه بر بررسی راهکارهای موردی که در حقوق ایران در خصوص این موقعیت‌های تعارض منافع پیش‌بینی شده است، با تحلیل مواضع تعارض بر مبنای رابطه امانی، به تحلیل جایگاه این امر در میان مباحث فقهی و حقوقی پردازیم و با استفاده از یک الگوی مشخص راهکارهایی در این خصوص ارائه دهیم. البته هدف اولیه این نگارش نه صرف شمارش راهکارهای مدیریت تعارض منافع، بلکه ایجاد ادبیات جدید حقوقی با استفاده از تئوری با سابقه استیمن و سایر مبانی فقهی و حقوقی است. نگارنده امیدوار است با ترسیم جایگاه تعارض منافع در میان نهادهای حقوقی و فقهی موجود، زمینه برخورد صحیح با این مهم را فراهم آورد. این نوع نگاه به مسئله تعارض منافع می‌تواند در اصلاحات احتمالی قوانین در آینده موجبات نگاه نظام‌مند به این موضوع را فراهم آورد.

سوابق پژوهش

بنا بر نتایج به عمل آمده، تعارض منافع در حقوق شرکت‌ها خصوصاً با چنین رویکرد فقهی و بر مبنای نظریه استیمن، سبقه‌ای در پژوهش‌های صورت گرفته ندارد و تاکنون مطلبی در این خصوص به رشته تحریر در نیامده است. حال آنکه رویکرد مذکور را می‌توان دریچه‌ای برای

حل معضلات حقوق تجارت در بحث تعارض منافع و حتی سایر عرصه‌های مرتبط دانست و از آن بهره جست. مرتبط‌ترین پژوهش‌های موجود در این خصوص، رساله دکتری تخصصی دکتر سعید سیاه‌بیدی کرمانشاهی تحت عنوان «تعارض منافع در حقوق خصوصی؛ سامان‌دهی نظریه عمومی» و مقاله ایشان با عنوان «تحلیل مفهوم و مصادیق تعارض منافع در حقوق خصوصی» می‌باشد که مسأله متفاوت و کلی‌تر نسبت به پژوهش حاضر دارد و با نگاه تطبیقی تعریف و مصادیق تعارض منافع در حقوق خصوصی و لزوم مقررہ‌گذاری در این خصوص را بیان می‌دارد. علاوه بر این مقاله‌ای با عنوان «تعارض منافع ذی نفعان شرکت‌ها و راهکارهای حل آن» توسط دکتر مهرداد صادقیان ندوشن و دکتر محمود باقری نگارش شده که صرفاً به بیان موضع قانون تجارت در این خصوص پرداخته است.

سوالات تحقیق

۱. چه مصداق‌های مهمی از تعارض منافع در حقوق شرکت‌های تجاری وجود دارد؟
۲. مسئله تعارض منافع در شرکت‌های تجاری در کدام نهاد فقهی و حقوقی قابل تحلیل است؟
۳. چه راه‌حلی بر اساس نظریه استیمن می‌توان برای حل این موارد ارائه داد؟

فرضیه‌های تحقیق

۱. تعارض منافع در حقوق شرکت‌ها ممکن است میان سهامداران و مدیران، کارکنان با سهامداران و طلبکاران، کارکنان و مدیران و مدیران و طلبکاران ایجاد شود.
۲. استمداد از مبانی فقهی از جمله تئوری استیمن، علاوه بر ترسیم جایگاه تعارضات منافع صورت گرفته در شرکت‌های تجاری در نظام حقوقی ایران، راهکارهایی جهت مدیریت این موقعیت مهم بروز فساد ارائه می‌دهد.

روش انجام پژوهش

روش انجام پژوهش در این پایان‌نامه توصیفی، تحلیلی می‌باشد و ابزار انجام آن فیش‌برداری

خواهد بود. در این پژوهش مد نظر است با بهره بردن از منابع کتابخانه‌ای از جمله کتب، مقالات معتبر، قوانین و مقررات مرتبط و نظرات فقهی و حقوقی در این حوزه به تجزیه و تحلیل موضوع پرداخته شود.

ساماندهی تحقیق

پژوهش حاضر به سه فصل تقسیم شده است. در فصل نخست به پیشینه، مفهوم و تقسیم‌بندی‌های مختلف تعارض منافع پرداخته شده است. دسته‌بندی‌های صورت گرفته بر مبنای ذی‌نفعان و حقیقی یا حقوقی بودن اشخاص صورت پذیرفته است.

در فصل دوم تعارض منافع در شرکت‌های تجاری، مصادیق آن و راهکارهای موجود در قوانین پرداخته شده است. تعارض میان ذی‌نفعان یک گروه یا گروه‌های متفاوت از ذی‌نفعان شرکت پدید می‌آید و تعارض منافع میان ذی‌نفعان مختلف شرکت با همدیگر حالات مختلفی را به وجود خواهد آورد که بررسی همه آن‌ها ممکن نیست؛ لذا برخی از مهم‌ترین این موارد بررسی شده است.

در فصل انتهایی و اصلی‌ترین قسمت مباحث نظریه استیمن مبنای و تکیه‌گاه صحبت از تعارض منافع قرار خواهد گرفت. بدین معنا که ضمن تشریح چند مقدمه بسیار مهم از جمله وجه تمایز شرکت‌های تجاری و مدنی، جایگاه حقوقی شرکا، مدیران و بازرسان، تعریف اذن و امانت، به تبیین روابط در حقوق شرکت‌ها بر مبنای استیمن خواهیم پرداخت و از این رهگذر به جستجوی راهکارهایی جهت حل تعارض منافع می‌پردازیم.

فصل اول: پیشینه، مفهوم و اقسام تعارض منافع

ایرانداک